

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 15/2 2026 s. 583-595, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**TAŞIT EDEBİYATI ÜZERİNDEN
TOPLUMSAL DEĞERLER, KİMLİKLER VE DİL ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Oktay NAR*

Erkan AKGÖZ**

Geliş Tarihi: 1 Ocak 2026

Kabul Tarihi: 23 Şubat 2026

Öz

Araç arkasına, önüne, yanına yazılan kelimeler, cümleler, sözler, şiirler taşıt edebiyatı ya da taşıt folkloru olarak anılmaktadır. Araç üzerine yazılan bu tür yazılar duyguların, düşüncelerin ifade edilmesi ve başkalarına aktarılması için yazılmaktadırlar. Araçlar üzerindeki yazılar zamanla toplumun değerlerini, kimliklerini içeren bir edebiyat oluşturmakta ve bu edebiyat da araçların bulunduğu bölgedeki kültüre bağlı olarak değişmektedir. Bu tür yazılar zamanla kendini yenilemekte, seyahat hâlindeki araçlar da düşünüldüğünde, bölgeye göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu gibi sebeplerden dolayı taşıt edebiyatı ya da taşıt üzerindeki yazılar üzerinden değerlerin, kimliklerin incelenmesi ve yorumlanması konusu toplumun genel durumunun anlaşılması bakımından araştırmaya muhtaç hâle gelmektedir. Çalışmamızda 01.01.2025 ile 01.05.2025 tarihleri arasında Konya-Beyşehir karayolunda seyahat eden taşıtlardaki yazılar kayda alınmıştır. Yazılarda kullanılan dil, üslup, yazım ve noktalama incelenmiş; kelimeler MAXQDA programı kullanılarak içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada betimsel istatistiklerden de yararlanılarak, elde edilen verilerin sistematik bir biçimde sunulması sağlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Taşıt edebiyatı, toplumsal değerler, toplumsal kimlikler, dil, araç yazıları.

**AN EXAMINATION OF SOCIAL VALUES, IDENTITIES AND
LANGUAGE THROUGH VEHICLE LITERATURE**

Abstract

Words, sentences, phrases, and poems that people write on the back, front, or sides of vehicles to express their feelings and thoughts and convey them to others are referred to as vehicle literature or vehicle folklore. Over time, the writings on vehicles form a literature that encompasses the values and identities of society, and this literature varies depending on the culture of the region where the vehicles are located. These types of writings renew themselves over time and, considering that vehicles are in motion, may vary from region to region. For these reasons, examining and interpreting values and identities through vehicle literature or writings on vehicles has become a subject requiring research in order to understand the general state of society.

* Dr. Öğr. Üyesi; Selçuk Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, naroktay@gmail.com, ROR ID: [045hgzm75](https://orcid.org/045hgzm75).

** Prof. Dr.; Selçuk Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, eakgoz@selcuk.edu.tr, ROR ID: [045hgzm75](https://orcid.org/045hgzm75).

In our study, the writings on vehicles travelling on the Konya-Beyşehir highway between 01.01.2025 and 01.05.2025 were recorded. The language, style, spelling, and punctuation used in the writings were examined; the words were analysed using content analysis with the MAXQDA programme. Descriptive statistics were also used in the research to ensure that the data obtained was presented in a systematic manner.

Keywords: Vehicle literature, social values, social identities, language, vehicle lettering.

Giriş

Yazmak, insanın duygularını ve düşüncelerini ifade etme yöntemlerinden biridir. Konuşma dilinde kullanılan dille yazı dilinde kullanılan dil bir değildir. Yazı dilinde duygular ve düşünceler konuşma diline göre daha bilinçli bir şekilde ifade edilir. Dille aktarılmak istenen duyguları birkaç cümlede yazmak düşünme gerektirir. Dolayısıyla yazma eylemi düşünme gayretinin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve aynı duygu ya da düşünceye ait çoğu kelime yazı dili bünyesinde ifade edildiğinde daha derin bir anlamı ihtiva edebilir.

İnsanlar tarih boyunca yaşadıkları olaylarda ya da karşılaştıkları durumlarda hissettiklerini ve tepkilerini göstermişlerdir. Sözlü ya da yazılı olarak tecrübelerini, kaygılarını, sevgilerini, sitemlerini aktaran insanlar zamanla duvarlara yazarak kendi kişiliklerinin izlerini başkalarına aktarma çabası içerisine girmişlerdir (Karakaş, 2018, s. 1118). Bu durum sadece duvar yazılarında değil aynı zamanda kapılarda, ağaçlarda, banklarda, sıralarda, araçlarda; yazı yazılabilen her yerde kendini göstermektedir.

İnsan psikolojisinin dışı vurumu olarak ele alınan bu yazılar araştırmacılar tarafından ilgi görmüş ve yazıların yazılma nedenleri çeşitlendirilmiştir. Örneğin Pennebaker ve Sanders, duvarlara yazan insanların belirli bir kesime karşı güç kullanmaya çalışan insanlar olduğunu, yazıların otorite figürlerine yöneldiğini ve bu durumun özgürlük tehdidiyle ilişkili olabileceğini öne sürer (Pennebaker & Sanders, 1976). Bu görüşe Önal da katılır ve çalışmasında, bu tür yazıları yazan insanların otoriteyle olan ilişkilerini, bir ayna gibi yansıttığını söyler (Önal, 2017, s. 49). Karakaş ise insanların sokak yazılarında duygu, düşünce ve hayallerini ifade ettiğini ve söylem gücü yaratabilmek için dilin her türlü imkânından faydalandıklarını söylerken yazarın psikolojisinin, hangi sosyal çevrede yetiştiğinin bilinmesinin söylemi çözümlemede önemli olduğunu dile getirir (Karakaş, 2018, s. 1125). Eski Türk edebiyatında da âşıkların duygularını duvarlara yazdıkları şiirler ile dillendirdikleri bilinmektedir. Hatta Osmanlı döneminde duvar yazılarının önüne geçmek için *mâni' u'n-nukûş* olarak bilinen personeller görevlendirilmiştir (Karadeniz, 2021, s. 503). Ekti, duvar yazılarının psikogöstergebilimsel araç olduğunu, bu yazıların toplumun psikolojisini yansıttığını ve toplumun bu tür yazıları söylem olarak bireylerin dilsel dünyalarını yansıtmada kullandığı bir ayna gibi gördüğü düşüncesindedir (Ekti, 2014, s. 119). Cemioğlu'na göre günümüz insanı, geçmişte olduğu gibi, değer yargılarını ya da söylemek istedikleri sözleri bir bütünlük içerisinde vermektedir fakat bu sözleri ifade ederken atasözleri veya deyimleri kullanmadan taşıt arkasına yazılan yazılarla istediği mesajı iletmektedir (Cemioğlu, 2002, s. 71).

Sanayinin ve teknolojinin gelişmesi, ulaşımda kullanılan araçların değişmesi ile birlikte kendini bir sebepten duvar yazıları vasıtasıyla ifade etmek isteyen insanlar araçlarının farklı yerlerine duygu ve düşünceleri anlatan sözler, cümleler ya da şiirler yazmışlardır. Yüceol Özezen'e göre her geçen gün kendini yenileyen dünyada sözlü ve yazılı edebî ürünler formlarını değiştirmekte, hayat yeni edebiyat ürünleri ve formları ile karşımıza çıkmaktadır. Entelektüel

bir bilgi birikimi gerektirmeyen edebiyat türlerinden biri de taşıt edebiyatı olmuştur (Yüceol Özezen, 2023, s. 407-408). Dünyada sanayileşme ile birlikte ulaşım sektöründe görülen gelişmeler kamyon, otobüs, dolmuş şoförlüğü gibi meslekleri beraberinde getirmiştir. Hayatın içerisinde kendine yer bulabilmiş olan bu meslek erbapları da birer folklorik ürün olarak görülen taşıt arkası yazıları ortaya çıkarmıştır. Araba yazılarında dünyayı ilgilendiren sorunlar dâhil kişisel deneyimler, siyaset, din, gelenek, görenek gibi her konu işlenmektedir (Yılmaz, 2018, s. 51-53). Taşıt yazıları bir aracın genellikle arka kısmında bulunan ve içerisinde sitem, yakınma, espri, gözlem içeren kısa ama etkileyici, bilgece söylenmiş sözlerdir. Yasalarla yasaklanmasına rağmen sıklıkla taşıt arkası yazılara rastlanmakta bu durum yasaya rağmen taşıt arkası yazılarda öngörüldüğü ölçüde bir azalma olmadığını göstermektedir (Yüceol Özezen, 2023, s. 409). Çalışmamızda seyir hâlinde taşıt yazılarının kayıt altına alındığı düşünüldüğünde benzer durumun gözlemlendiği söylenebilir.

1. Taşıt Edebiyatı ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde taşıt edebiyatı bağlamında yapılan çalışmalar folklor ile ilişkilendirilmiş ve edebiyat alanında görülen yeni bir form şeklinde değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmalara *taşıt folkloru*, *araba arkası yazılan yazılar*, *taşıt edebiyatı*, *kamyon yazıları*, *kamyon arkası yazılar*, *imge giydirilen otobüsler*, *cama yazılanlar* gibi farklı isimler verilmiş, çalışmaların içerikleri çeşitlendirilmiştir.

Tan, “Taşıt Folklor ve Etnografyasına Dair Bir Araştırma” adlı çalışmasında araç üzerine yazılan yazıları *taşıt dışı yazılar*, *taşıt içi yazılar*, *levhalar*, *resimler*, *taşıt içi nazarlık ve uğurluklar*, *taşıt dışı nazarlıklar*, *sürücülerin dil ve edebiyatı* olmak üzere beş kategoriye ayırarak incelemiş ve bunları örnekler vererek açıklamıştır. Daha sonra araçların illere göre bölgesel dağılımını tablo şeklinde vermiştir (Tan, 1976).

Cemiloğlu, “Kamyon Yazıları ve Geleneksel Kültürümüz” başlıklı çalışmasında önce araçlara yazılan yazıları atasözlerinin değişik bir şekli olarak değerlendirmiş ve bunu yaşanan ve değişen çağın gereği saymıştır. Kamyon şoförlerinin genel olarak kırsal kesimde yetişmiş, duygusal, öğrenim fırsatı bulamamış insanlar olduğunu, bu insanların kullandıkları dilin de bölge ağzını yansıttığını söylemiştir. Daha sonra kamyon arkasına yazılan yazılara örnekler vererek yazıların eski ve yeni edebiyat biçimlerine benzerliğini göstermiştir (Cemiloğlu, 2002).

Özdemir, “Kentlerin Gezgin İmgeleri veya Kent İmgeleri Giydirilen Otobüsler” isimli çalışmasında önce ad verme gelenekleri ve taşıtlara ad verme, kamyon ya da yol edebiyatı, eril / dişil göndermeler, dolmuş edebiyatı çerçevesinde bir giriş yapmıştır. Daha sonra *şehirlerarası otobüs firma unvanları*, *kentlerin gezgin imgeleri veya kent belleği giydirilen taşıtlar* başlıklarında çalışmasını derinleştirmiştir. Şehrin kültürel hazinesinin isimlendirilerek taşıtlara giydirilmesinin önemli olduğunu söylemiştir (Özdemir, 2011).

Güneş, “Türk Toplumunu ve Otomobil” başlıklı çalışmasında, *ürün üzerinden gösteriş*, *otomobil insan ve mekân*, *Türklerde otomobil ile tanışma*, *ailenin dert ortağı ve sevgili* gibi başlıklarla otomobili ele almış sonra yazılar ve süsler başlığı altında taşıt folkloruna değinerek genel bir çerçeve çizmiştir (Güneş, 2012).

Doğaner, “İletişim Biçimi Olarak Taşıt Yazıları” adlı çalışmasında taşıt yazıları, sanatlı söyleyiş, taşıt yazılarında kullanılan alfabe gibi konuyla ilgili genel çerçeveyi çizdikten sonra *taşıt yazılarının kaynağı, taşıt yazılarıyla iletilen duygu ve düşünceler* başlıklarını açarak bunlara örnekler vermiştir (Doğaner, 2018).

Yılmaz, “Araba Arkası Yazılar ve Folklorun Beş İşlevi” isimli çalışmasında araba kelimesi ve kelimenin Türk toplumundaki yeri ile ilgili bilgiler verdikten sonra araba arkası yazılar başlığı ile konuya giriş yapmış ve *araba arkası yazılar, dua / dilek içerikli yazılar, isim içerikli yazılar, vefa sözleri; kader inancı, film adları, filmlerden replikler, reklamlardan uyarlamalar, şarkı sözleri, şiirlerden uyarlamalar, yol, şoför ve hızla ilgili olanlar, sevgiliye mesajlar, öğütler; uyarılar, tehditler, beylik sözler, askerlikle ilgili yazılar, gelin arabası yazıları, araba markaları ile ilgili olanlar, reklamlardan esinlenen sözler, slogan sözler, diğer yazılar* olmak üzere çalışmasını kategorilere ayırmıştır (Yılmaz, 2018).

Akkır, “Kamyon Arkası Yazılardan Yansıyan Dinsellik” adlı çalışmasında uzun yol araçları ve büyük yük taşıtları kamyonlara yazılan yazılardan dinî muhtevayı tespit etmeyi amaçlamıştır. Dinin sosyolojik tezahürlerinin farklı şekillerde çıktığı kamyon arkası yazıları da eğlence boyutu, destek boyutu, aktarım boyutu, kaçış boyutu, protesto olmak üzere sınıflandırmıştır (Akkır, 2019).

Gezer, “Cama Yazılanlar: Trafik Kültürü İçinde Taşıt Folkloru” adlı çalışmasında Kırşehir özelinde araba yazılarını ele almış ve 86 araç yazısını örneklendirmiştir (Gezer, 2021).

Yücelol Özezen, “Türkçede Taşıt Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmasında taşıt edebiyatının halk edebiyatı içerisinde gelişen yeni bir form olduğunu ifade ettikten sonra 200 taşıt arkası yazıyı örnek vermiş ve bunların söz varlığı ve söz sıklıklarını ortaya çıkarmıştır (Yücelol Özezen, 2023).

2. Metot

Çalışmamızda 01.01.2025 ve 01.05.2025 tarihleri arasında Konya-Beyşehir karayolu üzerinde seyahat eden araçlar üzerine yazılan yazılar derlenmiştir. Reklam içeren yazılar, siyasi sembol ve içerikler ile motorsuz araçlar ve özel yapım araçlar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Derleme sonucunda toplanan veriler MAXQDA programı kullanılarak incelenmiş, nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Temalar belirlendikten sonra bu temaların araç türlerine göre dağılımı yapılmış, elde edilen bulgular grafik ve tablo biçiminde sunulmuştur. Daha sonra temalar arası ilişkiler, örnek ifadeler ve yazıların toplumsal yansımaları yorumlanmıştır. Araştırmada betimsel istatistiklerden de yararlanılarak, elde edilen verilerin sistematik bir biçimde sunulması sağlanmıştır.

3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de trafikte yer alan çeşitli araçların arka camlarına ya da kasalarına yazılmış sözleri içerik ve araç tipi açısından sınıflandırarak bu ifadelerin toplumsal, kültürel ve bireysel yansımalarını ortaya koymaktır. Çalışma, bu yazıların içerik türleriyle taşıt tipleri arasındaki ilişkileri analiz etmeyi ve bu bağlamda halkın duygu, düşünce ve değer dünyasına dair çıkarımlar yapmayı hedeflemektedir.

4. Araştırma Soruları

Bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

- Araç üzerine yazılan sözler içerik açısından hangi tematik başlıklarda toplanabilir?
- Bu tematik içerikler, araç türlerine göre farklılık göstermekte midir?
- Dinî, duygusal ya da felsefi içerikli sözler hangi araç türlerinde daha sık tercih edilmektedir?
- Araç yazıları üzerinden toplumsal değerler, kimlikler ya da bireysel eğilimler hakkında ne tür yorumlar yapılabilir?

5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, 01.01.2025 ile 01.05.2025 tarihleri arasında Konya-Beyşehir karayolu sınırları içerisinde gözlemlenen ve / veya fotoğraflanan araç arkası, önü, yanına yazılmış yazıları kapsamaktadır. Çalışma kapsamında sadece kara yolunda bulunan motorlu taşıtlar incelenmiş olup motorsuz araçlar, özel süsleme amaçlı yarış araçları ve ticari olmayan özel yapım araçlar kapsam dışı bırakılmıştır. Araç türleri şu başlıklar altında incelenmiştir: Otomobil, Tır, Kamyon, Panelvan Araç, Minibüs, Kamyonet, Taksi ve Çekici.

6. Veri Toplama Süreci

Veriler, saha çalışması ve dijital kaynak taraması yoluyla toplanmıştır. Saha çalışmasında, Beyşehir-Konya karayolunda çekilen araç arkası, önü görselleri ve doğrudan gözlem yoluyla not edilen ifadeler analiz edilmiştir. Sosyal medyada paylaşılan veya çeşitli internet platformlarında yer alan araç arkası yazılara yer verilmemiştir. Toplamda 299 adet araç yazısı toplanmış ve içeriklerine göre kategorize edilmiştir.

7. İçerik Sınıflandırması

Toplanan ifadeler, içeriklerine göre aşağıdaki tematik başlıklar altında gruplandırılmıştır:

- Dinî içerikli sözler
- Kişisel gelişim / Felsefi sözler
- Duygusal / Aşk içerikli sözler
- Aile / Anne-baba vurgulu sözler
- Diğer (mizahi, politik, yöresel, vs.)

Her bir ifade ayrıca hangi araç türüne ait olduğu bilgisiyle birlikte işlenmiştir. Böylece tematik içerik ile araç türü arasında ilişkisel bir analiz yapılmıştır.

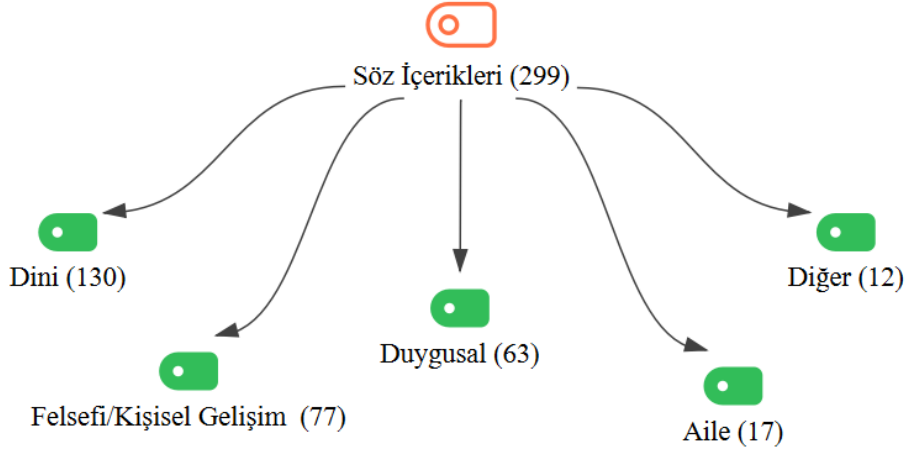
8. Verilerin Analizi

Toplanan araç yazıları, MAXQDA nitel veri analiz yazılımı kullanılarak içerik analizi yöntemiyle sistematik biçimde çözümlenmiştir. Analiz süreci, verilerin bütüncül biçimde okunmasıyla başlamış; her bir ifade anlam içeriği, vurguladığı temel mesajlar ve kültürel göndermeler dikkate alınarak açık kodlama yapılmıştır. Kodlar, benzerlik ve örüntüler doğrultusunda gruplanarak tematik yapılar oluşturulmuştur.

Araç yazıları içerik bakımından “söz içerikleri” şeklinde analiz edilmiştir. Bu kapsamda ifadeler; dinî, felsefi / kişisel gelişim, duygusal, aile ve diğer olmak üzere beş ana kategori altında gruplandırılmıştır. Söz konusu sınıflandırma, ifadelerin taşıdığı temel anlam, mesaj ve göndermeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. İçeriği açık ve belirgin bir temaya dâhil edilemeyen, birden fazla anlama gelebilen ya da bağlamsal olarak netlik taşımayan ifadeler ise “diğer” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Analizin ikinci aşamasında, tematik içeriklerin araç türleriyle ilişkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda her bir ifade ait olduğu taşıt türüne göre otomobil, tır, kamyon, panelvan, minibüs, kamyonet, taksi ve çekici olmak üzere sekiz kategori altında kodlanmıştır. Bu yaklaşım sayesinde yalnızca içerik yoğunlukları değil, aynı zamanda belirli temaların hangi araç gruplarında daha baskın olduğu da karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular hazırlanan tablo ve grafikler aracılığıyla görselleştirilmiş; nicel betimlemeler nitel yorumlarla bütünleştirilmiştir. Analiz bölümünde temalar arası ilişkiler ve öne çıkan ifadeler üzerinden araç yazılarının toplumsal değerler, inanç sistemleri ve bireysel ifade biçimleriyle ilişkisi çok boyutlu bakış açısıyla tartışılmıştır.

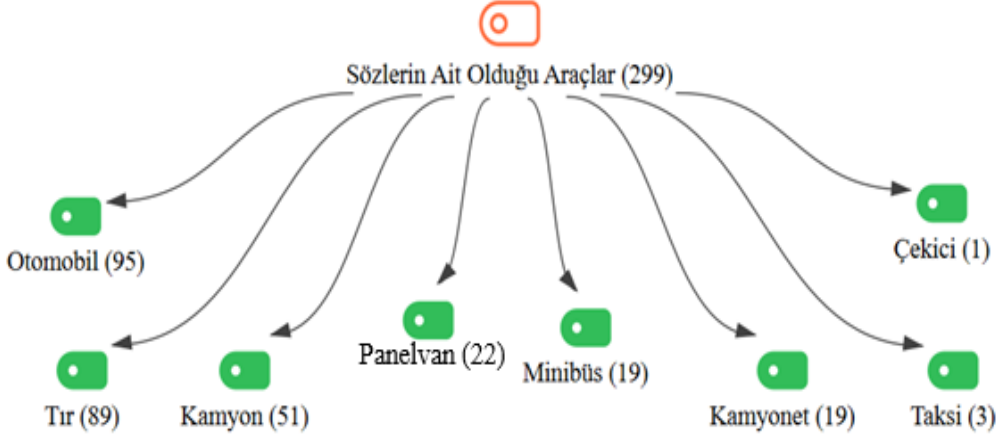
Görsel 1: Araç Yazılarının Tematik Dağılımı

Bu görsel, Türkiye’de araçlarda bulunan 299 farklı sözün içerik temalarına göre dağılımını göstermektedir. En fazla yer tutan kategori dinî içerikli sözler (130 adet) olurken bunu felsefi ve kişisel gelişim temalı ifadeler (77 adet) takip etmektedir. Duygusal içerikler 63 adetle önemli bir yer tutarken aile temalı ifadeler 17 adetle daha az sayıda görülmektedir. “Diğer” kategorisi ise 12 adet sözle daha nadir kullanılan temaları kapsamaktadır. Bu dağılım, araç yazılarının özellikle dinî ve kişisel gelişim/felsefi temalarla toplumun değer yargılarını ve bireysel motivasyonlarını yansıttığını göstermektedir. Duygusal ve aile temalarının da belirli bir paya sahip olması, sözlerin hem toplumsal hem de bireysel yaşamın farklı boyutlarını taşıdığını ortaya koymaktadır.

Görsel, çalışmanın tematik sınıflandırma yaklaşımını net biçimde özetlemekte ve araç yazılarının içerik zenginliği hakkında önemli ipuçları sunmaktadır.

Görsel 2: Araç Yazılarının Araç Türlerine Göre Dağılımı

Bu görsel, Türkiye’de araç arkası, önü ve yanında bulunan 299 sözün hangi araç türlerine ait olduğunu göstermektedir. En yüksek oran otomobil (95 söz) ve tır (89 söz) üzerinde toplanırken, bunu sırasıyla kamyon (51) ve daha düşük sayılarda olmak üzere panelvan araçlar (22), minibüs (19) ve kamyonet (19) takip etmektedir. Taksi (3) ve çekici (1) ise araç türleri arasında en az söz içeren kategorilerdir.

Bu dağılım, araç yazılarının büyük çoğunlukla özel ve panelvan kara taşıtlarında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Otomobil ve tır gibi yaygın araçların üzerinde yazılı sözlerin daha fazla olması, bu tür araçların sürücülerinin veya sahiplerinin kendilerini ifade etme ihtiyacının yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, panelvan araçlar grubunun farklı türleri (kamyon, minibüs, kamyonet) ile birlikte değerlendirilmesi, sözlerin sadece bireysel değil aynı zamanda iş ve toplumsal alanlarda da anlam taşıdığını işaret etmektedir.

Bu veriler, araç türleri bazında sosyal ve kültürel analizler için sağlam bir temel sunmaktadır.

Görsel 3: Araç Yazılarında Öne Çıkan Kelimeler

Araştırmada elde edilen 299 araç yazısından, en az beş kez tekrar eden kelimeler seçilerek oluşturulan kelime bulutu aracılığıyla metinsel verinin yoğunluk dağılımı görselleştirilmiştir. Görselde yer alan kelimelerin boyutları, söz konusu kelimelerin metin içinde tekrarlanma sıklığını göstermektedir. Bu analiz, araç yazılarında hangi kavramların ön plana çıktığını, dolayısıyla hangi temaların sürücüler için anlamlı olduğunu belirlemede nitel veriyi destekleyici bir araç olarak kullanılmıştır.

Kelime bulutunda en dikkat çeken ifadeler “maşallah”, “Allah”, “korusun” ve “babam” kelimeleridir. Bu durum, araştırmanın genel bulgularıyla uyumlu olarak, dinî ve koruyucu temaların araç yazılarında baskın olduğunu göstermektedir. “Maşallah” ve “korusun” gibi ifadeler, hem İslam kültüründeki nazardan korunma inancını hem de sürücünün manevî bir koruyucuya duyduğu güveni simgelemektedir. Benzer şekilde “Allah” sözcüğünün sık tekrarlanması, bireyin yolda karşılaşılabileceği tehlikelere karşı ilahi koruma arayışını temsil etmektedir. Bu eğilim, özellikle ağır vasıta sürücülerinin zor çalışma koşullarında manevî dayanak arayışıyla da ilişkilendirilebilir.

Kelime bulutunda yer alan “babam”, “babamın”, “hatırı”, “sağ olsun” gibi ifadeler ise aile ve vefa temalarının güçlü biçimde temsil edildiğini göstermektedir. Bu tür ifadeler, bireyin yaşamındaki önemli figürlere (özellikle baba otoritesine) yönelik minnettarlık, saygı ve aidiyet duygularını yansıtır. Türk kültüründe babanın koruyucu ve rehber rolü düşünüldüğünde, bu ifadeler toplumsal değerler sisteminin araç üzerindeki yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanı sıra “hayat”, “gönül”, “kader”, “dünya” gibi kelimelerin sık tekrarlanması, araç yazılarının yalnızca dinî değil aynı zamanda felsefi ve duygusal bir boyut taşıdığını göstermektedir. Bu kelimeler, sürücülerin yaşam, kader ve insan ilişkilerine dair düşünsel yaklaşımlarını kısa ama yoğun ifadeler aracılığıyla dile getirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araç yazıları, halk felsefesi niteliği taşıyan anonim düşünce ürünleri olarak da yorumlanabilir.

Kelime bulutunda ayrıca “güzel”, “yanlış”, “ölüm”, “dost”, “hisler” gibi sözcüklerin yer alması, duygusal ve etik temaların da bu kültürel ifade biçimi içinde yer bulduğunu göstermektedir. Bu kelimeler aracılığıyla birey hem kişisel deneyimlerine hem de toplumsal gözlemlerine atıfta bulunmaktadır.

Kelime bulutunda anlam ifade etmeyen kelimeler, sayılar vs. temizlenerek bir kelime bulutu hazırlanmıştır. Kelime bulutu hazırlanırken herhangi bir kelimenin en az 5 kez tekrarlanmış olmasına dikkat edilmiştir. Bu görsel, Türkiye’de araçlarda sıkça kullanılan kelimelerin bir kelime bulutu şeklinde görselleştirilmesini sunmaktadır. En belirgin ve büyük yazılan kelimeler, araç yazılarında en çok tekrar edilen temaların ve ifadelerin güçlü göstergesidir.

Bulutta öne çıkan kelimeler arasında “maşallah,” “Allah,” “korusun,” “babam,” “güzel” ve “sağ olsun” gibi dinî ve koruyucu anlam taşıyan ifadeler yer almaktadır. Bunun yanı sıra, “hayat,” “dünya,” “gönül,” “kader” gibi felsefi ve duygusal temalar da dikkat çekmektedir. Sözcüklerin büyüklüğü, bu temaların araç yazılarında taşıdığı önemi ve yaygınlığını göstermektedir.

Bu görsel, araç yazılarının içeriğinde yoğun olarak dinî ve duygusal değerlerin yer aldığını, aynı zamanda aile ve hayatla ilgili düşüncelerin de güçlü biçimde ifade edildiğini ortaya koymaktadır. Kelime bulutu analizi, metinlerin tematik yapısını görsel ve kolay anlaşılır biçimde yansıtarak sözlerin toplumdaki yansımalarını anlamaya katkı sağlamaktadır.

Tablo 1: Araç Yazılarının İçerik ve Araç Türlerine Göre Dağılım Analizi

	Duygusal	Aile	Felsefi / Kişisel Gelişim	Diğer	Dinî	TOPLAM
Çekici	0	0	1	0	0	1
Kamyon	9	1	11	2	28	51
Kamyonet	7	1	8	1	2	19
Minibüs	0	1	2	0	16	19
Otomobil	38	8	31	7	11	95
Taksi	0	0	1	0	2	3
Panelvan	3	3	10	1	5	22
Tır	6	3	13	1	66	89
TOPLAM	63	17	77	12	130	299

Tabloda Türkiye’de farklı araç türlerinde bulunan araç yazılarının içerik temaları ile araç türleri arasındaki dağılım incelenmiştir. Yazılar içerik türleri açısından değerlendirildiğinde, ağır taşıtlar arasında yer alan tır ve kamyonlarda dinî içerikli ifadelerin belirgin biçimde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle tırlarda dinî temalı sözlerin toplam yazıların büyük bir bölümünü oluşturması, uzun yol sürücülerinin riskli ve yorucu çalışma koşullarına karşı manevi koruma ve destek arayışını araç yazıları aracılığıyla görünür kıldığını düşündürmektedir. Benzer biçimde kamyonlarda da dinî içerikler öne çıkmakta, bunu felsefi ve kişisel gelişim temalı ifadeler izlemektedir.

Minibüs ve panelvan türü araçlarda da dinî temaların ağırlıkta olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, ticari amaçlı kullanılan araçlarda koruyuculuk ve inanç vurgusunun işlevsel bir güven unsuru olarak benimsendiğini göstermektedir. Buna karşılık otomobillerde içerik dağılımının daha dengeli bir yapı sergilediği görülmektedir. Otomobil kullanıcıları duygusal, felsefi / kişisel gelişim ve dinî temaları görece eşit oranlarda tercih ederek araç yazılarını daha çok bireysel duygu ve yaşam deneyimlerini ifade etme aracı olarak kullanmaktadır.

Kamyonetlerde felsefi ve duygusal içeriklerin dinî temalara kıyasla daha görünür olması, bu araç grubunun ağır taşıtlar ile bireysel kullanım araçları arasında ara bir kültürel konumda yer aldığını düşündürmektedir. Taksi ve çekici gibi sınırlı sayıda örneğe sahip araç türlerinde ise genelleme yapmaya imkân verecek güçlü bir örüntü oluşmamıştır.

Genel olarak tablo, araç türü ile içerik teması arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ticari ve uzun yol taşımacılığıyla ilişkili araçlarda dinî içerikler baskın bir söylem alanı oluştururken, bireysel kullanım ağırlıklı otomobillerde ifade çeşitliliği artmaktadır. Bu bulgu, araç yazılarının yalnızca bireysel tercihleri değil, aynı zamanda kullanım amacı, çalışma koşulları ve toplumsal deneyimlerle şekillenen kültürel yönelimleri de yansıttığını göstermektedir.

9. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, Türkiye’de trafikte yer alan çeşitli araçların arka cam, ön cam ve kasa yüzeylerinde yer alan yazılı ifadeleri içerik temaları ve araç türleri bağlamında analiz ederek bu söylemlerin toplumsal, kültürel ve bireysel yansımalarını ortaya koymuştur. Bulgular, araç yazılarının bireylerin kimlik algılarını, inanç dünyalarını, duygusal deneyimlerini ve değer sistemlerini görünür kılan önemli bir gündelik ifade pratiği olduğunu göstermektedir.

İçerik analizi sonuçları, özellikle ağır taşıtlarda dinî temalı ifadelerin belirgin biçimde yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, uzun yol taşımacılığıyla ilişkili meslek gruplarının karşılaştıkları fiziksel riskler ve belirsizlikler karşısında manevi koruma ve psikolojik dayanıklılık arayışlarını araç yazıları aracılığıyla sembolik düzlemde ifade ettiklerini düşündürmektedir. Dinî içeriklerin yüksek oranı, aynı zamanda Türk toplumunda inancın gündelik yaşam pratikleri içerisindeki merkezi konumunu yansıtmaktadır.

Bireysel kullanım ağırlıklı araçlarda, özellikle otomobillerde felsefi ve kişisel gelişim temalarının görece daha yaygın olması, bu araç grubunun yazıları kişisel yaşam deneyimlerini, bireysel değerleri ve içsel motivasyonları ifade etme aracı olarak kullandığını göstermektedir. Duygusal ve aile temalı ifadelerin daha sınırlı ancak anlamlı bir yer tutması, araç yazılarının hem bireysel bağlanma ilişkilerini hem de toplumsal aidiyet biçimlerini birlikte yansıtan çok katmanlı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Mizahi ve yerel söylemler ise kültürel çeşitliliğin gündelik iletişim pratiklerine nasıl dâhil edildiğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Kelime bulutu analizi, dinî ve koruyucu ifadelerin yanı sıra yaşam, kader ve gönül gibi kavramların yoğun biçimde tekrarlandığını ortaya koyarak araç yazılarının yüzeysel sloganlardan ibaret olmadığını; aksine bireylerin varoluşsal düşüncelerini ve kültürel değer dünyalarını yansıtan kısa ama yoğun anlamlı metinler olduğunu göstermiştir.

Araç yazıları, bu yönüyle sürücülerin sosyal kimliklerini ve değer sistemlerini somutlaştıran sembolik anlatı alanları olarak değerlendirilebilir. Araç türü ile içerik temaları arasında gözlenen ilişkiler, farklı kullanım pratiklerinin ve çalışma koşullarının ifade biçimlerini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle ticari ve ağır taşıt sürücülerinin dinî söylemlere yönelimi, gündelik risk deneyimleri ile manevi güven arayışı arasındaki güçlü bağa işaret etmektedir.

Çalışma dil kullanımı ve yazım özellikleri açısından değerlendirildiğinde, araç yazılarında sıklıkla karşılaşılan imla hataları ve anlatım bozuklukları, bu ifadelerin büyük ölçüde gündelik konuşma diliyle üretildiğini göstermektedir. Bu durum, araç yazılarının resmî dil normlarından ziyade halk söylemi içinde şekillenen spontane bir kültürel ifade alanı olduğunu düşündürmektedir.

İncelediğimiz taşıt yazılarında kullanılan dil herkesin kolayca anlayabileceği kadar basittir. Bu yazılar genellikle bir-iki kelime ya da tek cümleden oluşmaktadır. Tek cümleyi aşan durumlarda ise anlaşılır cümlelerin yazıldığı, karmaşık cümlelerden kaçınıldığı görülmektedir. Örneğin araçlarda *Maşallah, Allah korusun, ya Allah, elbet birgün, babam sağolsun* gibi bir iki kelimedenden oluşan yazılara rastlanırken *Bizim kimseye gönül borcumuz yok, yaşadığımız her mutluluğun bedelini ödedik* ya da *Sahte olup kazanacağımıza dürüst olup kaybedelim,*

düzenimiz olmasa da şerefimiz olur gibi uzun yazılara rastlanılmaktadır. Araçlara yazılan bu yazılar genellikle herkesin anlayabileceği kadar açıktır.

Taşıtı üzerine yazılan yazıların yazımında çeşitlilik göze çarpmaktadır. Örneğin bu yazılar *HAYALDE OLANI DEĞİL KADERDE OLANI YAŞAR İNSAN* cümlesinde olduğu gibi harflerin tamamı büyük, *Sözün Şiirlerin Mükemmelidir* cümlesinde olduğu gibi kelimelerin ilk harfleri büyük ya da *Kardeşim her işin sonunda ölmek yokmu var kim ölecek herkes herşeyi boş vereceksin dayı* cümlesinde olduğu gibi cümlenin ilk harfi büyük olacak şekilde yazılmıştır.

Gelecek çalışmalarda farklı coğrafi bölgelerden ve daha uzun zaman dilimlerinden veri toplanması, kültürel farklılıkların içerik temalarına yansımaları karşılaştırmalı olarak inceleme olanağı sağlayacaktır. Ayrıca sürücülerin yaş, eğitim düzeyi ve mesleki profilleri gibi demografik değişkenlerle araç yazılarının içerikleri arasındaki ilişkilerin analiz edilmesi, bu kültürel pratiğin sosyolojik boyutlarını daha derinlemesine ortaya koyabilir. Dijital ortamlarda paylaşılan benzer söylemlerin incelenmesi ise modern iletişim biçimleriyle taşıtı edebiyatı arasındaki sürekliliği anlamaya katkı sunacaktır.

Sonuç olarak bu araştırma, taşıtı edebiyatının yalnızca estetik bir söz üretimi değil; toplumsal kimlik, inanç sistemleri ve bireysel deneyimlerin gündelik yaşamda görünür hâle geldiği dinamik bir kültürel ifade alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araç yazıları, trafik kültürü bağlamının ötesinde, günlük yaşam sosyolojisi ve halk kültürü araştırmaları açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır.

Beyanlar

Yazarın Katkıları: Yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Açıklaması: Yazarlar çalışmaya dair herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Destekleyen kuruluş bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazarlar, bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Akkır, R. (2019). Kamyon arkası yazılardan yansıyan dinsellik. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 237-262. <https://izlik.org/JA82BH45JB>
- Cemiloğlu, M. (2002). Kamyon yazıları ve geleneksel kültürümüz. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XV(1), 69-82. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153192>
- Doğaner, A. (2018, 4-5 Mayıs). İletişim biçimi olarak taşıt yazıları. II. *Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi*, 27-40. Adana. https://www.academia.edu/37918578/%C4%B0LET%C4%B0%C5%9E%C4%B0M_B%C4%B0%C3%87%C4%B0M%C4%B0_OLARAK_TA%C5%9EIT_YAZILARI
- Ekti, M. (2014). Psikogöstergesel bağlamda duvar yazılarının yansımalarına ilişkin bir analiz örneği. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 31(2), 115-126. https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Aagcd%3A14%3A4950894/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Ascholar&id=ebsco%3Aagcd%3A101551979&crl=c&link_origin=scholar.google.com
- Gezer, S. (2021). Cama yazılanlar: Trafik kültürü içinde taşıt folkloru. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 11, 193-220. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1024161>
- Güneş, S. (2012). Türk toplumu ve otomobil. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 213-230. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117864>
- Karadeniz, M. U. (2021). "Mâni'ü'n-Nukûş" ve klasik Türk şiirinde duvar yazısı: "Ah Şâhum". *Folklor / Edebiyat*, 27(106), 503-515. Doi:10.22559/folklor.1392
- Karakaş, R. (2018). Duvar yazılarına biçembilim ve göstergebilim açısından bir bakış. *İdil*, 7(49), 1117-1127. Doi:10.7816/idil-07-49-09
- Önal, S. (2017). Duvar yazılarına sosyal psikolojik bir bakış. *ONTO Online Psikoloji Dergisi*, (11), 46-50. <https://www.ontodergisi.com/media/2021/05//Say%C4%B1-11.pdf>
- Özdemir, N. (2011). Kentlerin gezgin imgeleri veya kent imgeleri giydirilen otobüsler. *Millî Folklor*, 23(89), 41-53. <https://www.millifolklordergisi.com/PdfViewer.aspx?Sayi=89&Sayfa=38>
- Pennebaker, J. W., & Sanders, D. Y. (1976). American graffiti: Effects of authority and reactance arousal. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2(3), s. 264-267. <https://doi.org/10.1177/014616727600200312>
- Tan, N. (1976). Taşıt folklor ve etnografyasına dair bir araştırma. *Türk Etnografya Dergisi*, 65, 93-100. <https://izlik.org/JA78KD45YA>
- Yılmaz, A. (2018). Araba arkası yazılar ve folklorun beş işlevi. *Millî Folklor*, 30(118), 49-62. <https://www.millifolklordergisi.com/PdfViewer.aspx?Sayi=118&Sayfa=49>
- Yüceol Özezen, M. (2023). Türkçede taşıt edebiyatı ürünleri üzerine bir değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 407-434. Doi:<https://doi.org/10.32321/cutad.1247540>

Extended Abstract

Writing is one of the ways in which people express their feelings and thoughts. The language used in spoken communication is not the same as that used in written communication. While feelings are conveyed in spoken language with a carelessness that allows whatever comes to mind to be said, written language presents a form of expression that summarizes feelings. Writing down the emotions one wishes to convey in a few sentences requires thought. Therefore, the act of writing emerges as a result of the effort to think, and when most words belonging to the same emotion or thought are expressed in written language, they can contain a deeper meaning.

In our country, studies conducted in the context of vehicle literature have been associated with folklore and evaluated as a new form in the field of literature. Different names have been given to the studies, such as vehicle folklore, writings on the back of cars, vehicle literature, lorry writings, writings on the back of lorries, buses decorated with images, and writings on windows, and the contents of the studies have been diversified.

Through language, a means of self-expression, people convey their feelings and thoughts, their perspectives on life and the world to others, utilising the writings on vehicles. By examining the writings of people who want others to know their psychological and sociological position, it is possible to gain insight into their language and style. Thus, looking at what they write can be sufficient to understand their educational background, lifestyle, and beliefs.

In our study, writings about vehicles travelling on the Konya-Beyşehir highway between 01.01.2025 and 01.05.2025 were collected. Writings containing advertisements, political symbols and content, as well as non-motorised vehicles and custom-made vehicles, were not included in the study. The data collected as a result of the compilation was examined using the MAXQDA programme and evaluated using qualitative content analysis methods. After the themes were determined, their distribution according to vehicle type was made, and the findings were presented in graph and table form. Subsequently, the relationships between the themes, sample statements, and the social reflections of the writings were interpreted.

The main objective of this study is to classify the words written on the rear windows or bodies of various vehicles on the roads in Turkey in terms of content and vehicle type, revealing the social, cultural, and individual reflections of these expressions. The study aims to analyse the relationships between the content types of these writings and vehicle types and, in this context, to draw conclusions about the public's world of feelings, thoughts, and values.

From the 299 vehicle rear inscriptions obtained in the research, a word cloud was created using words that appeared at least five times, thereby visualising the density distribution of the textual data. The size of the words in the visualisation indicates the frequency with which they appear in the text. This analysis was used as a tool to support qualitative data in determining which concepts stand out in vehicle rear writings and, consequently, which themes are meaningful to drivers.

When examined by vehicle type, cars (190 units) and lorries (178 units) stand out as the main vehicle types on which vehicle inscriptions are most frequently seen. It is particularly noteworthy that lorries place a heavy emphasis on religious content (66 units). On lorries (102 units), religious themes (28 units) and philosophical/personal development content (11 units) occupy a prominent place. While religious content is also prevalent on minibuses and panel vans, content diversity is more balanced on cars; emotional, philosophical and religious themes are prominent.

The findings reveal that vehicle writings are used by drivers as a means of expressing identity, beliefs, emotions, and social values. According to the results of the content analysis, religious themes were observed to be particularly prevalent on heavy vehicles (lorries, trucks, etc.). This indicates that drivers exposed to long journeys and difficult working conditions express their search for spiritual support and expectations of protection through vehicle inscriptions. The high proportion of religious content reflects the active role of religion in everyday life in Turkish society and the spiritual needs of individuals in their daily practices.

In conclusion, this study reveals that vehicle rear inscriptions are important indicators of social identity, cultural values, and forms of individual expression, demonstrating that they constitute a unique field of research in terms of traffic culture and the sociology of daily life.